

De omwegen

JEROEN THEUNISSEN

DE OMWEGEN

roman

De Bezige Bij Antwerpen

Voor mijn beide broers, natuurlijk, en voor mijn zus

And the movement in your brain
Sends you out into the rain.

NICK DRAKE

Inhoud

Herinneringen (2006)	9
Opstaan (1994)	13
Parasieten (1) (2007)	20
Het vertrek (1994)	22
Het huis (2013)	40
De jonge ondernemer (2000)	45
De neppastoor (2006)	65
Mirry (2000)	92
TINA (2001)	106
Frvoliteit (2013)	118
De wereldredder (2001-2002)	129
Toevallig (1994-....)	146
Ik ben een dalit (2004-2005)	166
De kus (2007)	175
Onder miljonairs (2007)	196
Parasieten (2) (2007)	216
Seks als oplossing (2008)	223
Huilen (2007-2009)	234
De beklemming (2006-2013)	265
Na de fraude (2008-2012)	285
Wakker (2013)	298
Tweemaal champagne (2011)	317
Keizertje versus de dood (2010)	331
Vallen (2013)	339
Je broer terughalen (2013-2014)	342
As (2014)	356
Het afscheidsfeest (2014)	362
Verantwoording en dankwoord	376

HERINNERINGEN

(2006)

HOE KON HET OOIET GEBEUREN dat in een ogenschijnlijk normaal gezin uit de betere middenklasse twee zonen zomaar met de noorderzon verdwenen? Anita Beck, ooit moeder van een drieling, bladert op een vroege herfstdag door de fotoalbums. Jaren geleden is haar ene Jo vertrokken en ze heeft nooit meer iets van hem vernomen, haar andere Jo is een week terug verdrongen, of is in ieder geval vermist. Er is nog een derde Jo, hij woont in de Verenigde Staten als steenrijke ondernemer in een immense villa, en belt zelden. Anita is een (niet officieel) gescheiden, al jaren depressieve vrouw.

Door de jaren heen is het voor vrienden en kennissen een gewoonte geworden om ieder die haar op een feestje of receptie aanziet komen en vergeet hoofdschuddend een veelbetekenende blik op de gesprekspartner te werpen, zelf met argwaan te bekijken. De neerbuigende tederheid van haar ex-echtgenoot Guy Goetgeluck, politicus, ooit zeer korte tijd minister en tegenwoordig Europarlementariër en lid van diverse bestuursraden, een tederheid die anderen voor hun huisdier zouden reserveren, sprak jarenlang boekdelen. Men fluisterde over haar als over een zieke, soms als over een ziekte. Ten slotte heeft Guy haar verlaten, een maand of acht terug, voor een zekere Anneke, een jaar jonger dan de Jo's.

Er hangt een luimige rest zomerwarmte. Anita wandelt naar de notenboom die ze bij de geboorte van haar zonen heeft geplant, hurkt tegen de stam en begint in het fotoalbum helemaal voorin, bij de foto die haar eerste herinnering vormt. Het is 1953. Ze zit, drie jaar oud, op schoot bij Jean Monnet, de man die samen met Robert Schuman de Europese Unie stichtte. Net voor of net na de foto zong Monnet een kinderliedje voor haar. Als enige op de foto lacht ze open en vrolijk, verwachtingsvol en zonder rancune. Was dit geen voldoende sterke basis voor geluk?

Een week geleden heeft Guy, die sinds zijn overstap in 1999 van het Vlaams naar het Europees Parlement net als Schuman en Monnet beroepsmatig Europeaan is, al is hij iemand voor wie het woord 'visionair' niet echt geldt, bij haar thuis aangebeld, en sinds die dag heeft ze het huis niet meer verlaten. Hij stond in zijn neus te peuteren toen ze opendeed. Het nieuws over de verdwijning van Johan vertelde hij voor ze de kans kreeg hem iets (haar gemberthee) aan te bieden. 'Hoe kan dat nu,' riep ze, op dat moment nog eerder kwaad dan verdrietig, 'dat er na Joris een tweede verdwijnt?' Toen ze uiteindelijk een beetje gekalmeerd was, ging ze nog mee naar buiten met hem, ging zelfs in zijn auto op de lederen passagiersstoel met ingebouwde verwarming zitten, en luisterde naar het geruis van de motor. 'Houd je sterk, Anitaatje, vergeet niet je pillen in te nemen, ik bel je nog eens op vanuit Straatsburg, we laten elkaar niet in de steek,' zei hij terwijl hij over zijn pens wreef en gebaarde dat ze moest uitstappen, want hij wilde vertrekken. Het was een prachtige machine, die Mercedes, dat zag ze best. Maar hoe kon Guy op dat moment, vroeg ze zich af, met die eeuwige lichtheid van hem, het Europees Parlement naar Straatsburg volgen voor de plenaire zitting?

'Weet je wie ik onlangs in de supermarkt zag?' vroeg ze.

'Wie?'

'Vera.'

'Werkelijk?'

'Weet je het nog van Bert?'

'Bert? Dat is meer dan dertig jaar geleden, Anitaatje. Ik moet ervandoor.' Nu hij verdwenen is, besluit ze de pijn niet langer te vergeten of te verzachten. Misschien is haar pijn, haar chronische besef van een mislukt leven, alles wat ze nog heeft.

De eerste foto's dan maar. Haar moeder Marthe werd in Antwerpen geboren en had Joodse wortels, ze was een naïeve verschijning met eigenzinnige ogen en grote, altijd smerige handen, die met haar luide stem soms kinderen schrik aanjaagde. In 1938, achttien jaar jong, trok ze naar Parijs, gedreven door grootse plannen. Ze was vastbesloten een ster te worden. Toen de stad minder

overzichtelijk en moeilijker inneembaar bleek te zijn dan verwacht, ging ze klussen bij een oom die in Parijs kleermaker was. Ze had een aantrekkelijke neus, een gevaarlijke glimlach en een duidelijk beeld van waar ze heen wilde. Eind 1939 kreeg ze een bijrol in een komedie, maar even later zette de uittocht uit Parijs in, haar regisseur stierf onderweg aan hoge koorts. Zelf vluchtte ze niet, maar toen haar vergeten Joodse achtergrond vervelend dreigde te worden, verbrak ze alle contact met familie en vrienden, en ging onder een valse naam door het leven (dit avontuurlijke bestaan maakt Anita een beetje jaloers). Anita's moeder was betrokken bij een aantal acties op de vluchtroute die van Parijs over de Pyreneeën naar Spanje liep. Drie keer ontsnapte ze naar eigen zeggen op het nippertje aan de dood, al hechtte niet iedereen geloof aan haar woorden. Later vertelde ze over die tijd alsof het een absoluut hoogtepunt was geweest. Toen ze het verzet beu was, zwierf ze uitgehongerd door Parijs, en speelde het klaar om een baantje als serveerster te vinden in een bar waar vooral veel Duitsers kwamen. Een van de café-gasten was een overdreven beleefde officier die als een pilaar naast haar toog stond, veel rookte en het gezicht had van een lafaard. Hij praatte met haar over Victor Hugo alsof hij het als een vanzelfsprekendheid beschouwde dat alle Franse meisjes – hij wist zelfs niet dat ze een Vlaamse was – kenners van de grote Franse schrijver waren. Aan het einde van iedere zin trilden zijn mondhoeken. Het was een vreemd beeld: een Duitse officier die over Victor Hugo doceerde.

Toen Charles de Gaulle niet veel later met meer bombarie dan soldaten de hoofdstad introk, verdween hij. Maar in februari 1946 stond hij er weer, in onberispelijk maatpak. Hermann Beck zei ter begroeting haar naam. De volgende dag kwam hij terug, de dag erna opnieuw. Zijn mondhoeken trilden (volgens de beschrijving die Anita van haar moeder gekregen heeft) heviger dan tijdens de oorlog, alsof vrede hem nerveuzer maakte, en op een dag nodigde hij haar uit om met hem te dineren. Een tweede diner volgde, daarna film en theater. Een week later vroeg hij haar ten huwelijk, en tot haar eigen verbazing zei ze ja. Rond dezelfde periode werd

Hermann politiek actief in de katholieke Europa-beweging. In 1948 reisde hij naar het congres van de eurofederalisten in Den Haag. Marthe ging mee. Daar moet het jonge stel – in ieder geval Hermann – in de warme pionierssfeer een thuis gevonden hebben. En een paar jaar later, toen op 10 augustus 1952 de Hoge Autoriteit van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal werd ingehuldigd, trad Anita's vader in de stad Luxemburg in dienst voor die Hoge Autoriteit (de latere Europese Commissie), en reisde Marthe met hem mee. Er waren zo'n honderdvijftig medewerkers uit de zes Europese landen, die allen met hun gezinnen in Luxemburg gingen wonen, en omdat er in die stad verder niet al te veel te beleven viel, hadden ze geen andere keuze dan vriendschapsbanden met elkaar aan te knopen. Achteraf leek het logisch dat in deze groep, waar iedereen elkaar kende en uiteenlopende talen naast en door elkaar werden gebruikt, een ex-nazi en een Joodse verzetsvrouw die elkaar in het bezette Parijs hadden ontmoet een bijzondere positie innamen, zeker met een dochttertje geboren op het precieze moment, in de vooravond van 9 mei 1950, waarop Robert Schuman in het Salon de l'Horloge met zijn wat te hoge stem de historische en profetische woorden had uitgesproken over een Europa dat zich in kleine maar concrete stappen moest verenigen. Een officiële borrel voor drie jaar Schuman-verklaring was op 9 mei 1953 afgelopen, in huize Beck in Luxemburg werd taart gegeten ter ere van Anita's derde verjaardag. Jean Monnet zit centraal op de foto, Anita op zijn schoot. Een mooi verhaal. Een verhaal vol verwachtingen. Zeker een achtergrond van waaruit men een geslaagd leven zou kunnen opbouwen.

OPSTAAN

(1994)

MAAR EERST MOET WORDEN UITGELEGD hoe dat tussen Joris en Tina precies is gegaan. Het is niet zo dat Joris, de derde zoon van Guy Goetgeluck en Anita Beck, geen morele vermogens bezat, alleen had hij tijdens de lange periode in bed besloten dat het leven zinloos was, en handelde hij daarnaar toen hij eenmaal opgestaan was. In ieder geval gaf kleine Jo, die altijd al de eigen-gereidste en baldadigste van de broers was geweest, blijk van een nagenoeg volmaakt, stralend en glanzend egoïsme. Joris, geboren drie minuten na Johan, grote Jo, en twee minuten na Jonas, lange Jo, was meer dan één meter tachtig groot (zijn bijnaam had met lichaamslengte niets te maken) en was atletisch gebouwd, maar hinkte meestal toch een beetje. Zijn onverschillige bewegingen hadden iets dandyachtigs. Warrig en lichtbruin krulhaar liet hij zorgvuldig contrasteren met zijn kleine, priemende, schaamteloze zwarte ogen (waarop hij erg trots was). Niet weinig vrienden, familieleden en kennissen waren heimelijk door zijn bij momenten charmante losbandigheid eerder gefascineerd dan verontwaardigd. Ook had hij een groot talent voor zelfmedelijden.

In bed was hij beland in januari 1994, enkele maanden voordat de Jo's hun achttiende verjaardag zouden vieren. Toen de kerstvakantie eindigde, was Joris op zaterdag inderdaad wat grieperig geweest, deed het ook op zondag rustig aan, en bleef, hoewel hij volledig hersteld leek, op maandag liggen. Eerst schrok men daarvan niet echt, want hij was schoolmoe, spijbelde wel vaker en had een reputatie op het gebied van drugs, geweld, vervalste doktersvoorschriften, respectloosheid, arrogantie en treiterijen (zo had hij een medeleerling met een mes aangevallen, stinkbommen in de thermoskan van de onderdirecteur gestopt en een interimleerkracht Frans zo lang het leven onmogelijk gemaakt dat de man huilend de klas uit was gerend en daarbij op acrobatische wijze over een boekentas was gestruikeld), maar de ongerustheid nam

toe toen hij 's avonds nog niet opstond, en de volgende dag evenmin. De derde dag kwam dokter Klaas Pieters, een man met beklemmend egale gezichtstrekken, een spraakgebrek en verzorgde, caroteenbruine handen op huisbezoek, en vroeg Jo na een vruchteloos onderzoek nog een keertje wat hem nu feitelijk scheelde.

‘Ik houd gewoon een winterslaap, dokter.’

Pieters luisterde toen toch verrast. ‘Werkelijk, een winterslaap? Voel je pijn? Vermoeidheid? Duizeligheid? Oorsuizungen? Kortademugheid? Tuntelingen?’ wilde hij weten. Hierop antwoordde Joris niet meer. ‘Ach zo, gewoon een winterslaap’, mijmerde Pieters, die Joris magnesiumpillen en een extra dag rust voorschreef. In de keuken zei hij tegen Anita: ‘Een goed gesprek doet hem musschien deugd. Hoe us het un feite met Guy? Heeft hij het niet te druk?’ De dokter verdween glimlachend en zonder iets aan de situatie van kleine Jo veranderd te hebben.

Uiteindelijk bracht Joris veertien weken in bed door, en soms op de sofa. Wie een opmerking maakte lachte hij weg of negeerde hij, en wie te lang aandrang schold hij uit. Hij liet zich (tussen het slapen door) bedienen als een prins. Over het algemeen genoot hij van de aandacht. ‘Broer, we moeten die depressie van je oplossen’, zei op een keer grote Jo, Johan, die als enige al in het appartement woonde dat hun vader in de universiteitsstad had gekocht, en die op zondag even in het ouderlijk huis was (hij had een hekel aan dat ouderlijk huis). Ongerust en enigszins kwaad keek hij Joris aan en reikte hem een portie lauwe rijstpap. Johan, die op vele vlakken de volstreckte tegenpool van Joris was, had op de middelbare school een jaartje kunnen overslaan. Toen al, en later nog, was hij degene die de voorbeeldfunctie vervulde, en dus behield hij voor zichzelf het recht om zijn broers de levieten te lezen. Johan was iemand die terwijl hij sprak aanhalingstekens in de lucht maakte, een uitzonderlijk intelligente jongeman zonder fantasie of gevoel voor humor. Hij studeerde tegelijkertijd filosofie en literatuurwetenschappen, en sprak op zijn achttiende zeven talen. Sommige familieleden noemden hem een genie, eigenlijk onterecht, want zijn intelligentie had niets speels of natuurlijks,

maar was het gevolg van erg hard werken en voortdurende stress. Hij leefde volgens een strikt schema en evalueerde zichzelf in zijn dagboek dagelijks op concentratie, discipline en prestaties (maar gaf zichzelf steeds slechte, soms zeer slechte scores, en schreef ook commentaar in de marge: 'blijf niet te lang in bed, kauw bij iedere hap twintig keer, betere organisatie vereist'). Johan holde als een dolleman zichzelf voorbij, en zei soms: 'Ik besta niet echt' (waarbij hij aanhalingstekens rond het woord 'besta' maakte). Hij lachte nooit. Omdat hij slaap als tijdverlies zag, viel het hem onmogelijk te vatten wat zijn broer bezielde, laat staan dat hij het goedkeurde.

Joris antwoordde op de opmerking van zijn broer alleen maar: 'Hoezo, oplossen? Wat een gek woord.' Hij lag in de sofa ironisch en baldadig te grijnzen en te geeuwen, haalde boven de deken zijn schouders op en keek langs zijn broer naar de door hun vader geschilderde, maar nogal beverige kopie van Magrittes schilderij *Het onverwachte antwoord*.

'Je. Depressie. Oplossen', herhaalde grote Jo afgemeten en veegde de lange haarlok weg die altijd voor zijn ogen viel en die soms vlam vatte aan de punt van zijn sigaret. Hij had een weke trek rond de mond, die misschien slechts door het vele roken werd veroorzaakt, zijn stem was hoog en rasperig.

'Moet dat echt, depressies oplossen?' Van depressie vertoonde Joris in feite geen enkel verschijnsel, tenzij misschien vermoeidheid, maar die werd slechts door het vele slapen veroorzaakt, en was zelfs geen echte vermoeidheid, alleen een met vuur en volharding gespeelde lethargie. 'Je zou gezond kunnen worden, broer,' zei Johan, 'je was een levendig kind.'

'Ik was geen levendig kind.'

Maar onverstoorbaar redeneerde Johan door: 'Je zult er zelf voor moeten kiezen om gezond te worden. Je kunt ook in psychoanalyse, in therapie.' Johan wilde het kort houden, want hij wenste snel terug in zijn studeerkamer te zijn.

'Breng me een glas limonade met twee rietjes. Zeg, broer, ken je een Tina?'

‘Eh, nee, zegt me niets.’

‘Belde me op.’ Hij draaide zich om in de sofa, en viel glimlachend en zelfvoldaan in een halfslaap. Hij droomde van Tina, die hij nog nooit had gezien (of één keertje, als vierjarige). Toen hij al bijna twee maanden bedlegerig was geweest, had op een nog wat frisse ochtend de telefoon gerinkeld. Joris was op dat moment alleen thuis geweest, lag in de woonkamer op de sofa, en wachtte ongeduldig tot de irritante rinkel zou verdwijnen. Hij mijmerde over reizen die hij kon maken, over hoe hij vol en hevig zou leven, hoe hij vrij en ongebonden zou zijn. Zijn moeder, Anita, die alles deed om het hem naar zijn zin te maken, die sinds Klaas Pieters haar zoon opgegeven had (‘want een wunterslaap us geen ziekte’) ieder alternatief en homeopathisch middeltje had geprobeerd (maar die middeltjes hielpen niet), was naar de winkel om ecologische gember te halen voor haar thee, die ze zelf iedere dag dronk en waaraan ze grote krachten toeschreef.

Joris draaide zich misnoegd van het geluid van de telefoon weg. Onlangs nog had hij zijn vader verboden de staande klok, een erfstuk in een overdadige neorococostijl, op te winden, omdat hij het getik niet verdroeg. Maar blijkbaar was deze beller een aanhouder. Na twintig rinkels zag Joris geen andere mogelijkheid dan toch op te nemen, moest (zuchtend en vloekend) zijn arm van onder de grijzige plaid vandaan halen en achter zijn in het kussen begraven hoofd brengen. Joris hoorde een duidelijke stem met een licht hysterisch timbre: ‘Ik ben Tina.’ Hij antwoordde niet.

‘Ik ben Tina,’ herhaalde ze, ‘uit de Keizerstraat.’ Ze klonk gejaagd.

‘Je hebt me gewekt.’

‘Heb ik je gewekt? Dit is Tina, ik...’

‘Keizerstraat, zeg je?’

‘Eh, ja.’

‘Welk huisnummer?’

‘Hoezo, welk huisnummer?’

‘In de Keizerstraat.’

‘Vijfendertig. Is dat van belang? Maar... Papa...’

‘Wie?’

‘Is dat Guy? Goetgeluck?’ Ze aarzelde een moment, hij kon haar snelle ademhaling horen, toen hing ze op.

Joris keek naar de hoorn, legde die ten slotte op de haak. Hij haalde zijn schouders op, en ging staan. Op een blaadje papier schreef hij: ‘Keizerstraat 35, Tina.’

Glimlachend wandelde hij rond. En ineens, nu hij zich tussen de televisie en de salontafel uittrekte, nam hij in zichzelf een groot verlangen, een felle begeerte waar. Hij opende het raam en keek naar de nog kale beukenbomen achter de tuin, en vlak ervoor de kleinere notenboom als een kind dat uit een groep volwassenen is weggerend. Met volle teugen, met haast religieuze toewijding, alsof hij zijn hoofd uit een langzaam rijdende trein stak die zich langs een steil pad in de bergen een weg zocht, snoof hij de koude lucht op. Hij sloot het raam, opende het, snoof andermaal de lucht op. Hij voelde zich al weer moe en had medelijden met zichzelf vanwege die opkomende vermoeidheid. Rustig aan maar, dacht hij, rustig, want het is nog frisjes, en hij sloot het raam opnieuw. Joris ging naar de badkamer, poetste voor het eerst sinds dagen zijn tanden, kon de straat op als hij dat wilde. Tegen de tijd dat zijn moeder thuiskwam, lag hij opnieuw in de sofa, diep in slaap.

Ongeveer een maand later, enkele dagen voordat de Jo's hun achttiende verjaardag zouden vieren, stond hij op. Er was geen reden voor, maar er was ook geen reden om te blijven liggen. Hij besloot dat hij, nu de winterslaap voorbij was, wild en intens zou leven. Hij wilde vrijheid. In zijn kleren dook hij. Hij poetste zijn tanden, schoor zich, maar liet een snorretje staan en daalde de trap van het stijlvolle landhuis af. Uit de portemonnee van zijn moeder, die in de woonkamer op een mahoniehouten tafeltje lag – er stond in het huis een aantal dure en stijlvolle meubelen, al ontbrak de samenhang – haalde hij geld. Zonder een berichtje achter te laten reed hij met zijn donkerblauwe fiets, waarvan hij eerst vloekend de banden opgepompt had, door het geordende bestaan van enkele woonwijken een verre, niet onmogelijke leegte tegemoet, terwijl hij zich een toekomst voorstelde, en het

volgende moment een andere toekomst (vaak was hij in zo'n toekomst een held die het voor de verdrukten opnam, en die verdrukten – mooie mensen – prezen hem dan). Luchtkastelen moest hij bouwen, en in die luchtkastelen wonen, en er, wanneer hij er woonde, naar andere luchtkastelen hunkeren.

Uit alle macht schreeuwde Joris terwijl hij in de verkeerde richting een rotonde opdraaide naar de horizon. Er kwam geen antwoord, en hij schreeuwde opnieuw. Toen hij lang na donker terugkwam, stond zijn moeder hem op te wachten aan de achterdeur – haar altijd jonge gezicht reflecteerde de maan. Ze trilde over haar schriële lichaam.

'Ik heb honger na die fietstocht', zei hij en plaatste twee doorsijnende plastic zakken vol aardbeien op tafel.

'Waar was je zo lang? Waar heb je die aardbeien vandaan?'

Hij haalde zijn schouders op, en liet zich omhelzen. 'Huil maar niet, mama', zei hij, welhaast teder, en rukte zich bruusk los.

Toen zijn moeder de aardbeien gewassen had, ging Joris (zonder haar te bedanken) met de zakken naar de tuin en jongleerde in het witte licht van de maan en het gele licht van die ene lantaarnpaal eerst met twee aardbeien in één hand, eerst de linker- en dan de rechterhand, om te zien of hij het nog kon. Het lukte, dus nam hij drie, vier, vijf, zes aardbeien en jongleerde. In hem jakkerde een wilde euforie. Sommige aardbeien plette hij tegen de gevel.

Toen hij weer naar binnen kwam, vroeg hij aan zijn moeder: 'Ken je trieste aardbeien nog?'

Maar ze begreep hem niet, en keek hem met haar open en tactloze, deemoedige gezicht niet-begrijpend aan.

'Trieste aardbeien', herhaalde hij schouderophalend.

Na middernacht kwam zijn vader thuis en zei, terwijl hij zowel echtgenote als zoon een bemoedigende schouderklop gaf, waaruit ondanks zijn constante afwezigheid een fiere vaderlijke moest blijken: 'Is het waar wat ik hoorde? Ben jij wakker, mijn zoon? Dat is prachtig nieuws, we vieren het, en wel in gezinsverband, zoals het hoort. Kom, geef je vader een knuffel zoals

volwassen mannen dat doen.' Guy Goetgeluck knipoogde (waarbij hij zijn mondhoek altijd zo ver optrok dat je zijn kiezen zag) en opende zijn zware armen.

Kleine Jo zweeg. Toen zijn vader sliep, vond Joris ook in diens portefeuille geld. Lang ging hij uit.

PARASIETEN (1)

(2007)

TINA WEET DAT EEN KLEIN SCHAALDIER, *Gammarus lacustris*, zijn voedsel over het algemeen dicht tegen de oppervlakte van rivieren en meertjes zoekt, maar wanneer een eend in de buurt komt naar de bodem vlucht; als diezelfde *Gammarus* echter besmet is met een haakworm, die in *Gammarus* tot ontwikkeling komt en zich in een vogel seksueel dient voort te planten, doet het arme schaaldiertje precies het tegenovergestelde, vlucht niet maar blijft boven en biedt zich in dienst van de haakworm aan de eend aan.

Charles Darwin merkte al op hoe griezelig sommige parasitaire wespen zijn; dat larven levende rupsen van binnenuit opvreten, leek hem zo vreselijk dat het volstond om het geloof in een welwillende en almachtige God op te geven. En toch, weet Tina, is er 'grandeur in deze kijk op het leven'. De beroemde laatste zin uit *On the Origin of Species* heeft ze boven haar bureau gehangen (wat aan haar moeder, die natuurwetenschap op die typische manier van sommige alfa's saai en onromantisch vindt, ooit een schamper kuchje heeft ontlokt). De uit Darwins simpele begin geëvolueerde 'prachtigste en wonderbaarlijkste vormen' fascineren Tina mateloos. Ze staat daarin niet alleen; een collega uit Colorado is bijvoorbeeld zo geobsedeerd door de schoonheid en behendigheid van *Trypanosoma brucei*, het protozoön dat slaapziekte – toch een van de vreselijkste ziekten uit de menselijke geschiedenis – veroorzaakt, dat hij zijn zoon Bruce (van *brucei*) en zijn hond Trypa (van *Trypanosoma*) heeft genoemd.

Wanneer een koolrups door een parasitaire wesp gestoken wordt, raakt die tijdelijk verlamd, terwijl de larven van de wesp in de rups beginnen te rijpen. Ze vreten de rups van binnenuit grotendeels op, bijten zich door de huid een weg naar buiten en gunnen de halfleeggegeten rups zelfs dan haar einde niet. De rups weeft eerst een maas over de wespen om ze te beschermen tegen

andere parasieten, en gaat zelf boven op hen liggen. Pas wanneer de wespen ontpoppen, sterft de rups van honger en uitputting.

Zodra het vrouwtje van een andere wesp, de *Ampulex compressa* of juweelwesp, voelt dat het tijd is om een eitje te leggen, zoekt ze een kakkerlak en dient die twee zeer precieze steken toe, een in het middel, waardoor de voorpoten ombuigen en een korte verlamming plaatsvindt, en vervolgens een tweede direct in de hersenen, waardoor de vluchtreflex van de kakkerlak wordt uitgeschakeld. Vervolgens grijpt de wesp een van de voelsprietten van de kakkerlak, en leidt die als het ware aan een leiband naar haar nest. De kakkerlak komt rustig en willoos mee en wacht geduldig tot de wesp een ei op zijn onderlijf heeft gelegd. Hierna verzegelt de wesp het nest, met de nog altijd levende kakkerlak erin. Het ei komt uit, de larve knaagt zich een weg in de kakkerlak en leeft daar enige tijd terwijl ze de inwendige organen opvreet in een volgorde die garandeert dat de kakkerlak nog even niet sterft en het vlees intussen vers blijft.

Enzovoort.

HET VERTREK

(1994)

AAN DE NOTENBOOM, niet ver ook van het tuinhuis waar de Jo's in hun kindertijd vaak hadden gespeeld (Jonas had er ooit zijn poppenkast), bracht de immer joviale Guy Goetgeluck, die in zijn agenda een gaatje gevonden had, begin april een uitgebreide toast uit op zijn jarige zonen. Uitvoerig prees hij de jeugd, en hij drukte, terwijl hij met zijn rechterhand snel een vlieg uit de lucht plukte, zowel ernstig als speels de hoop uit dat zijn zonen verantwoordelijke volwassenen zouden worden. Maar daarnaast, vulde hij aan, moesten ze ook veel plezier maken. Het leven vergeleek hij met een groot schip, vervolgens met een klein plantje. Hij knipoogde alweer, wreef over zijn buik, en noemde zijn zonen vol trots, met zijn wat gejaagde en diepe, soms brekende stem zelfbewuste individuen. 'Joris, recht je rug even, mijn zoon', zei hij wel. En: 'Johan, gooi je peuken niet in het gras.' En: 'Jonas, haal je neus zo niet op.' 'Op jullie, op mijn zonen', zei hij en likte zijn lippen schoon. 'Op jullie, jongens', beaamde hun moeder voorzichtig. Guy Goetgeluck klonk zo onstuimig met zijn glas dat een flinke scheut schuimwijn over de rand klotste en in de glazen van de anderen terecht kwam.

Even leek het of Joris zijn schooljaar na bijna drie maanden leegte nog zou kunnen redden, waardoor hij het jaar erna alsnog (zoals zijn ouders en familie verwachtten) kon gaan studeren. Toch besloot Guy Goetgeluck, die altijd al een man van de actie was geweest, iemand ook die in probleemsituaties een nieuw elan ontwikkelde, op een zondag na zijn wekelijkse schilderuurtje (hij kopieerde schilderijen van Magritte, en maakte soms eigen werk in dezelfde stijl) om met zijn zoon een open en gezond gesprek te voeren. Guy vond open en gezonde gesprekken in alle contexten belangrijk, en meende van zichzelf ook wel dat hij er ervaring in had en er goed in was. Joris dribbelde sinds hij opgestaan was dagelijks een uur of twee met de voetbal in de tuin, jongleerde (of

gooide soms) met alles wat hij vond, ging veel uit en was al eens door de politie in dronken toestand thuisgebracht. Maar nu hij officieel volwassen en dus niet langer leerplichtig was, vertikte hij het om ook maar een dag langer op de schoolbanken te blijven. Iedere dag krulde hij uren bedachtzaam zijn snorretje. Soms zat hij op een stoel en keek ostentatief verveeld voor zich uit. Hij besteedde veel aandacht aan een opstandige houding. In huis liet hij zijn moeder al het werk doen. Ten slotte schoor hij in ieder geval dat snorretje af. Vaak lachte hij iemand, een gezinslid of een bezoeker, met onverholven venijn uit. Ook had hij rond zijn linkerpols een groot horloge laten tatoeëren met de wijzers op vijf voor twaalf. Nu wilde Guy Goetgeluck best tolerant zijn, aangezien hij zelf jong en rebels geweest was (en meende dat hij het nog altijd was), maar de bedoeling van een getatoeëerd horloge ontging hem. 'Is er een boodschap, mijn zoon?' vroeg hij. 'Probeer je je af te zetten? Het is je recht, uiteraard, maar wat doe je met zo'n tatoeage als je op een dag ergens moet solliciteren?'

'Het was gewoon vijf voor twaalf.' Joris scheurde intussen een tijdschrift met soepele bewegingen in kleine stukken en tuurde een beetje voor zich uit.

'Recht je rug even, mijn zoon.' Guy stapte naar de stereo-installatie en legde andere muziek op. 'Waarom was het feitelijk vijf voor twaalf?' vroeg hij opnieuw.

'Omdat het vijf voor twaalf was.'

'Je wilt niet langer naar school, merken je moeder en ik. Is dat wel een goed idee? Je moet minstens even nadenken over de consequenties. Wat wil je nu gaan doen?'

'Niets.'

'Niets?'

'Niets. Overigens, pa, Tina heeft gebeld.'

'Hè? Stil even.' Pijnlijk geschrokken gluurde Guy snel in de richting van de keuken, al stond hij erom bekend dat hij geen taboes kende en met even veel gemak en dezelfde toewijding praatte over Trotski, de Maastrichtnorm, het Sint-Michielsakkoord, Magritte, anale seks of koeientong in madeirasaus.

Hij steunde met zijn hand op een stoelleuning en fronste zijn voorhoofd.

‘Wie is Tina?’ drong Joris aan.

‘Dat leg ik je nog uit.’

‘Wie is Tina?’

‘Ik leg het je uit, zeg maar even niets aan je moeder.’ Guy keek opnieuw naar de keuken. Toen hij zijn echtgenote inderdaad opmerkte, riep hij snel: ‘Anitaatje, maak je ons nog wat van je hartverwarmende gemberthee?’ Guy knipoogde gemoedelijk naar zijn zoon. Voor hem was de zaak nu afgehandeld. ‘Laten we het nog even over je studie hebben’, zei hij.

‘Ik wil leven’, antwoordde Joris.

‘Goed zo.’

‘Vrijheid.’

‘Zeer goed, uiteraard, dat begrijp ik, maar voor de vrijheid...’

‘Ik stik hier.’

‘Op jouw leeftijd...’

‘Ik ga metselen.’

‘Wat zeg je?’

‘Ik ga metselen.’ Kleine Jo sprak lijsig, en genoot zichtbaar van het effect dat zijn woorden teweegbrachten bij zijn vader, die in 1992 kort Vlaams minister van Onderwijs (ad interim) was geweest en toen als doelstelling had vooropgesteld het aantal Vlaamse jongeren dat studeerde tegen het jaar 2000 te verdubbelen. Joris, die het gesprek beu was, wandelde de tuin in en begon met de voetbal te dribbelen. Het metselbaantje had hij aan zijn broer Johan te danken, die nu eenmaal sneller dan de anderen redeneerde en handelde, en al begrepen had dat het onmogelijk zou zijn om Joris terug naar school te sturen, en die dus zodra zijn broer wakker was geworden iets geregeld had. Zelf was kleine Jo over het initiatief van zijn broer eerst niet helemaal enthousiast geweest, want van werk, vond hij, werd je alleen maar moe. Ten slotte had hij er zin in gekregen; het gaf hem de mogelijkheid om het huis van zijn ouders te verlaten en in te trekken in het appartement waar zijn broer woonde, en om snel wat geld te sparen.

Hij zei: 'Laat me nu maar, pa, ik moet even wat werkspullen zoeken, oude kleren en schoenen, ik ben direct terug.' Toen hij de trap op wilde, scheerde hij langs zijn vader.

Na een halfuur kwam hij weer beneden. In de woonkamer schonk Guy Goetgeluck goedgeleumd als steeds voor zichzelf een kop gemberthee in.

'Ik ga vanavond uit', zei Joris.

'Het is ongezond werk', vond Anita, die er snel bij was komen zitten.

Guy knipoogde. 'We zijn met je toekomst begaan, omdat we als ouders nu eenmaal het beste voor je willen.'

'Je weet dat je het twee tot drie keer per dag moet drinken', zei Anita. 'Het geeft je 's middags een ontzettende opkikker, 's avonds is het verwarmend en voor de maaltijd wakkert het de eetlust aan.'

Joris luisterde niet, stak alleen maar zijn rechterwijsvinger in zijn linkerneusgat, haalde de vinger er weer uit en veegde die af aan de leuning van de sofa.

'Je maakt met metselen bovendien je rug kapot', merkte Anita op terwijl ze naast haar echtgenoot ging staan. Ze waren allebei even groot, maar zij was tenger, melkachtig bleek, enigszins etherisch, en had mooi kunnen zijn; hij was een forse man die deuren altijd eerder opengooide dan -duwde.

Toen, misschien omdat hij tolerant wilde blijven, wisselde Guy Goetgeluck van kant en begon hij zijn zoon te verdedigen. 'Anitaatje, je weet hoe de jeugd is', suste hij. Hij legde zijn arm over haar smalle schouders en keek haar aan met de diepe tederheid die hij vooral tentoonspreidde wanneer hij 's middags bij een minnares was geweest. Maar met amper verwachte kracht, alsof ze besloten had om eindelijk eens haar lot in eigen handen te nemen, tilde Anita zijn arm opnieuw over haar hoofd.

'Is het omdat je je tegen ons wil verzetten?' vroeg Guy nog eens.

Joris haalde zijn schouders op, grijnsde, keek hen met die ondoorgrondelijke, koude en toch ook een belofte bevattende zwarte ogen van hem aan terwijl hij een van zijn infernale (en

achteraf altijd door zelfmedelijden gevolgd) woedeaanvallen voelde opkomen. ‘Jullie kunnen nu beter weggaan’, zei hij enigszins vriendelijk.

Guy relativeerde: ‘Het is goed dat je rebelleert.’ En tegen zijn echtgenote: ‘Niet, Anitaatje? Stel je voor, Anitaatje, dat er bij de jeugd geen verzet was.’

Ze bewoog amper, terwijl Joris trilde alsof hij een heel klein vogeltje de nek probeerde om te wringen en zijn geduld verloor omdat het beestje zich verzette. Hij nam twee vazen, dure stukken, waarin voorjaarsbloemen zaten, en gooide ze fanatiek, slechts schijnbaar nonchalant op de vloer.

‘Je kwetst je moeder’, zei Guy Goetgeluck.

Joris was het huis al uit gestormd, hij wist dat hij nu weg moest blijven van alles en iedereen. Naar de horizon schreeuwde hij. De volgende dag trok hij in bij zijn broer op het appartement.

‘LATEN WE TOSSEN wie welke kamer krijgt’, zei Jonas, en vergat even dat een munt maar twee zijden heeft.

Grote Jo luisterde niet naar hem, maar besliste zelf autoritair, hij vond het al vervelend genoeg dat die (enigszins minderwaardige) broers van hem, de ene die nog op de middelbare school zat en de andere die (in het zwart) een baantje als metselaar had, zijn studierust kwamen verstoren. De ruime en stille kamer aan de achterzijde, waar ook een terrasje was, zou naar hem gaan, de minder stille ruimte aan de straatkant had hun vader in twee compartimenten laten opdelen; wie welk compartiment kreeg, moesten Joris en Jonas maar onder elkaar bedisselen.

‘Tos gerust’, zei Johan sardonisch. Er was nog een kleine centrale woon- en leefruimte, waar het door Johan opgestelde huishoudelijke reglement hing, dat achtendertig punten bevatte, waaronder ‘gebruikte borden worden dagelijks afgewassen’, ‘meisjes worden niet mee naar huis genomen’ en ‘ongepoetste klinken zijn een bron van microben’. ‘Luister, broertjes,’ zei hij nog eens duidelijk, ‘ik wil geen luide feestjes.’

‘Oké.’

‘Of beter gezegd, ik wil helemaal geen feestjes.’

‘Je kunt op ons rekenen, broer’, zei Jonas, stak een lange duim in de lucht en legde de laatste cd van Nirvana, *In Utero*, op en plofte naast Joris neer op de stoffige sofa die de broers in een tweehandswinkel hadden gekocht. ‘Dat hij ruste in vrede,’ zei hij geëmotioneerd over de twee weken eerder gestorven zanger, ‘Kurt, we missen je.’

De eerste tonen van ‘Heart-Shaped Box’ klonken op een volume dat grote Jo niet beviel; hij hield niet van rockmuziek. ‘Zet dat stiller,’ schreeuwde hij, ‘de burenen...’

‘Welke burenen?’ Kleine Jo stond op, slofte naar de hifi en zette het volume met demonisch genot nog wat luider. Lange Jo (een brave jongen, maar een beetje een meeloper) lachte te hard. Grote Jo stak geërgerd een sigaret aan de vorige op.

‘Kurt is altijd beter geweest dan Eddie Vedder’, zei de lange; de zelfmoord greep hem aan, verleende de muziek van Nirvana extra waarde en belang. Van de drie broers was hij met één meter tweeënnegentig de langste, daarnaast waarschijnlijk de sportiefste en ook wel de joviaalste, en in ieder geval de meest sociale. Hij was een bevlogen jongeman met een eindeloze energie. Lange Jo had noch het grote intellect van zijn ene, noch de cynische liederlijkheid van zijn andere broer, was een vlotte en verantwoordelijke jongen, maar zijn tragiek was dat hij tegelijk beseftte hoe oninteressant verantwoordelijkheid en vlotheid voor een achttienjarige wel waren. Hij was een vat vol tegenstrijdigheden (wie niet?). Het is niet overdreven te stellen dat een minderwaardigheidscomplex aan de basis van zijn latere competitiedrang gelegen heeft. Soms jaren later, toen hij al lang Joey Goodluck heette in plaats van Jonas Goetgeluck, zou hij in zijn Hummer een glimmend schijfje met *Nevermind* of *In Utero* in de cd-speler duwen, en terwijl hij melancholiek zijn hoofd schudde en een overdreven enthousiaste duim opstak tegen zijn passagier zeggen: ‘Geniale marketing hadden die kerels.’

Grote Jo verbeterde hem met tegenzin: ‘Kurt Cobain was een doordeweekse, banale en pathetische heroïneverslaafde. Zijn

teksten zijn belachelijk. En het schijnt dat hij stonk.’

Joris pelde vlijtig pindanoten, die hij niet opat, maar in het bakje teruglegde. ‘Wilde jij zelf geen band beginnen?’

Het te grote en te rode, wat onbehouwen gezicht van lange Jo nam toen een extatische uitdrukking aan, zijn hondstrouwe ogen openden zich uitzonderlijk ver. ‘Inderdaad, met een paar vrienden, een grungeband.’

‘Waarom?’ vroeg grote Jo geërgerd.

‘Ik wil echtheid, broerie’, zei de lange.

‘En dat is grunge?’

‘Eh... Ja.’

Enkele dagen later zaten grote Jo en kleine Jo samen aan tafel. ‘Niet zo lekkere spaghetti’, zei Joris. Sinds hij werkte, vond hij het niet meer dan logisch dat zijn broer (al had die ontzettend veel studiewerk, en was hij niet direct een goede kok) voor hem kookte. Zo was het bij hen thuis ook altijd geweest; dat iemand kookte had voor Joris dezelfde evidentie als zwaartekracht of het feit dat water bij nul graden Celsius bevroor.

Zijn broer stak een sigaret op, en zei: ‘Het is geen spaghetti, broer, maar penne.’

‘Oké, penne. Zou je me niet vragen hoe het op mijn werk was?’

‘Hoe was het op je werk?’

‘Het was oké.’

‘En is dat alles?’

‘Ja, dat is alles. Al heb ik besloten ermee op te houden.’

‘Waarom?’

‘Ik word er vuil van.’

‘Kun je achteraf geen douche nemen?’

‘Dat wel, maar...’

‘Je bent gek.’

‘Waarom?’

‘En arrogant.’

‘Moet jij zeggen...’

‘Je eindigt in de goot.’

‘Houd op...’

‘Overigens, iemand heeft gebeld voor je, ze heette Tina.’

‘Wat zei ze?’

‘Ze had het over jullie afspraak vanavond. Ze wil die een half-uurtje verzetten.’

‘Oké.’

De kleine at zijn bord leeg. Hij luierde nog enkele uren. Voor hij vertrok, wenste hij zijn broer met in zijn ogen een felle twinkeling van leedvermaak erg veel studeerplezier. Johan reageerde alleen maar met een gehaaste ga-wegbeweging. ‘Even vergeten,’ zei Joris, ‘ik neem je fiets.’

Er hing een ziekelijke zwaarte in de donkergrijze wolken boven zijn hoofd. Langzaam viel het duister terwijl hij door rood licht reed, voetgangers de pas afsneed, euforisch en extatisch almaar versnelde. Voor het eerste café (van een lange reeks) zette hij de fiets tegen een reling. Een fietsslot gebruikte hij nooit. In dit café raakte hij aan de praat met een jongen die op zijn voorhoofd een litteken had, en (afgezien van dat litteken) op de zanger van Blur leek. Al snel was Joris de jongen beu, liet hem achter en verdween naar het toilet. Hij koos de damestoiletten; terwijl hij zo precies mogelijk in de door de toiletbril gevormde nul urineerde, keek hij naar de muur. Er stond al: ‘I love Daan.’ En: ‘Thinking Area.’ Met een potloodje tekende hij de cel van een gevangene, de gevangene (dit was hijzelf, meende hij) lag op een brits en keek naar een plafond. Wie als volgende naar het toilet moest, kon zelf een deel van de tekening vervolledigen door de cijfers tot een lijn te verbinden. Hierna waste Joris zijn handen. Maar toen hij terug naar de toog wilde, gooide hij de klapdeur bijna in het gezicht van een vriendin van een ex-klasgenote. Ze heette Sandra, week achteruit en zei: ‘Je hebt je waarschijnlijk vergist.’ Hij keek haar te krachtig aan. Ze wees op het icoontje en hij antwoordde: ‘Oké, Sandra.’ Vervolgens ging hij mee terug de damestoiletten in. ‘Wacht hier op me’, zei Sandra, die hij ineens erg aantrekkelijk vond, met haar wat ronde rug en brede gezicht en de zware boezem. Ze liet hem aan de wastafel achter. Hij bekeek zichzelf langdurig in de spiegel, met mateloze interesse en bewondering.

Later stonden ze aan de toog, en hij betaalde haar cocktail. Sandra liet haar stem dalen, alsof ze onder de muziek door probeerde te komen, en fluisterde: ‘Hé zeg, Joris, heb jij soms een stift?’

‘Waarom?’ Maar hij reikte haar zijn potloodje, dus ging ze naar de toiletten terug.

‘Wat was het?’ vroeg hij achteraf.

‘Ik moest de cijfertjes verbinden.’ Onlangs had Sandra een foto-reeks gemaakt van achtergelaten zaken die ze op straat gevonden en alfabetisch geclassificeerd had. ‘Je hebt mijn tentoonstelling gemist’, zei ze terwijl ze haar hoofd een beetje achterover boog.

‘Ik sliep.’

‘Vier weken aan een stuk?’

‘Veertien.’

‘Maar... Joris...’

‘Vrienden van me zitten in het café hier tegenover’, zei hij, en liet haar staan zonder nog een woord te zeggen of haar een blik waardig te gunnen.

Terwijl hij tussen de geparkeerde auto’s naar de overkant van de straat liep, herinnerde kleine Jo zich mensen die ’s nachts, uit puur verlangen of woede of een combinatie van beide, auto’s hadden vernield en soms wildvreemden in elkaar hadden geslagen. Hij was zelf een van die mensen geweest.

Hij baande zich in het andere café, op zoek naar Tina, een weg ergens diep naar binnen, waar een purperen gloed van sigaretten-rook hing. Onderweg dronk hij iemands glas leeg.

Ineens zag hij zijn joviale broer Jonas, die schreeuwde: ‘Kleine, hé mijn kleine broertje.’ Jonas zwaaide verrukt boven iedereen uit, als was hij een jongen van acht die op een stoel stond. Zijn zachte ogen waren vochtig, alsof de twee broers elkaar niet die middag nog hadden gezien. Ze omhelsden elkaar.

In het tonen van emoties was Jonas erg goed, want hoewel hij bekendstond als goedgehumtst en aangenaam in de omgang, van de drie broers zeker de grootste vriendenkring had en wanneer hij in de stad wandelde om de vijf minuten moest blijven staan

voor een babbel met iemand die hij kende, had hij vanuit de nooit helemaal uit hem wijkende onzekerheid de neiging zijn emoties (vooral de positieve emoties) uit te vergroten, en de drang zich door middel van overdreven en soms gewoon verzonnen verhalen interessanter voor te doen dan hij was. Terwijl Joris gekke en grove fratsen uithaalde maar daarover nooit vertelde, bracht Jonas wilde verhalen te berde waarvan weinig klopte. Zijn seksuele leven beperkte zich tot zijn rechterhand. Hij nam geen drugs, spoot geen graffiti en dronk amper. Wel was lange Jo theatraal in een wereld die theatraliteit op prijs kon stellen.

Naast hem stond een meisje van gemiddelde lengte, zowel levendig als schuchter, met een fijn en aantrekkelijk gezicht, een koppig en hoog voorhoofd, diepe ogen en strak over het hoofd gelegd vlaskleurig haar, dat verrassend uitmondde in twee speelse vlechten. Ze lachte openhartig.

De lange stelde haar voor. 'Dit is Tina, een vriendin, ik heb haar net ontmoet. Ze zegt dat ze met jou gebeld heeft.'

'Ben jij...?' vroeg de kleine, aangenaam verrast, maar vooral verveeld met het feit dat ook zijn broer, die hij niet verwacht had, er stond.

'Van de telefoon', zei Tina.

'Je maakte me wakker.'

'Sorry.'

'Geen probleem.' Hij richtte zich tot zijn broer. 'Hoe zit het met je grungeband?'

'Goed. Uitstekend', zei de lange.

Tina plaatste haar appelsapje op de toog, nam de kleine bij de arm en zei: 'Kom, Joris, we gaan dansen.' De glibberige vloer sleurde ze hem op.

Ten slotte ging Jonas als eerste naar huis, want hij wilde nog oefenen op zijn nieuwe gitaar.

Joris en Tina dansten tot diep in de nacht; ze fascineerde hem. Hij begon te drinken. 'Je bent dus onze formidabele zus?' vroeg hij haar, en kwam steeds dichterbij, zodat ze achteruit moest wijken.

‘Halfzus.’

‘Heb je het aan mijn broer verteld?’ wilde hij weten.

‘Nog niet.’

‘Eén keer.’

‘Hoezo, één keer?’

‘We hebben elkaar één keer ontmoet. Je at aardbeien en was triest.’

‘Echt?’

‘Ik leg het je nog uit.’

‘Ik kan voor een bestelwagentje zorgen.’

‘Een wat?’

‘Een toerbusje, voor je broer, hij zou toch een muziekgroep beginnen?’ Ze treuzelde even: ‘Hé, Joris, ik wil graag mijn vader leren kennen.’

Joris knikte, danste nog wat dichter tegen haar aan. Hij was verliefd.

Tina ging naar huis nadat ze besloten hadden elkaar (en zijn broers, en zijn vader) spoedig weer te zien. Joris kwam vrienden tegen, en bedronk zich, en maakte ruzie met wie zich daartoe leende, en stal een jas, die hij later op een bank achterliet. Om zes uur ’s ochtends, op de terugweg naar het appartement, bekeek hij zichzelf in een etalage. Zijn gezicht was bleek en mager. Hij speelde met een kat en dronk restjes uit weggeworpen bierblikjes. Hij waste zich in een fontein, en herinnerde zich ineens dat hij rond acht uur op de bouwplaats verwacht werd. Eerst vond hij de Keizerstraat, en in die straat nummer 35. Bomen zag hij niet. Hij vernielde een verkeersbord en vond een fiets (die van zijn broer was intussen gestolen), waarmee hij naar zijn werk reed. Net op tijd kwam hij er aan. Samen met twee mannen van een jaar of vijfentwintig, Rob en Kevin, verbouwde hij een oude boerderij, of eerder bouwden ze die van de grond nagenoeg volledig opnieuw op. Rob bezat twaalf vissen die allemaal Tony heetten; net had hij besloten om ander voer te proberen.

‘Ander voer?’ wilde de kleine weten.

‘Voor de vissen.’

Rob, een zware kerel met een belachelijk liefthallig vogelgezichtje, keek even of alles waterpas was, en smeerde mortel op een afgewerkte rij stenen. Terwijl hij een baksteen netjes positioneerde, zei hij tegen een vermoeide Joris: 'We zijn vandaag onszelf niet, kameraad, jij en ik.' Zo werkten ze in stilte. 'Heb je me gehoord?' vroeg Rob nog eens, waarbij er zelfs ergernis doorklonk in zijn stem. 'Ik zei dat we onszelf niet zijn vandaag.'

'Ben je een van je vrienden dan, als we onszelf niet zijn?' vroeg Joris.

Rob glimlachte. 'Houd er maar over op.'

'Je ouders? Je grootjes? Je vissen?'

'We zouden erover ophouden.'

'Ik bedoel, als je verdomme jezelf niet bent.'

Hij vernielde een stuk van de muur, niet eens in een vlaag van woede, liep weg, kwam twintig minuten later terug en weigerde zich te verontschuldigen.

'Hoeveel heb je er ook weer?' vroeg hij aan Rob, die het kapotte stuk herstelde (zoals altijd: Jo brak af, anderen herstelden).

'Hoeveel wat?'

'Vissen die Tony heten.'

Diezelfde dag stopte hij met werken.

ALSOF HIJ HANDELDE UIT een onweerstaanbare drang, en in wezen onschuldig was, bedroog en beloog, kwetste en verneederde kleine Jo familie, vrienden, kennissen en in het algemeen die hele maatschappij, waarvan hij, of hij dat nu wilde of niet, deel uitmaakte. Feestend en experimenterend, drinkend, snuivend en slikkend, amok makend, meisjes verleidend (die hij even snel dumpte), danste Joris door zijn leven. Zijn horizon was beperkt. Wanneer men hem bij uitzondering toch ter verantwoording riep, gebeurde het over het algemeen op een dermate zachtaardige wijze, met een dermate groot begrip voor zijn jeugd (alsof jeugd een geestesziekte was) dat hij er zelf alleen om grijnslachte. Een vreemde aantrekkingskracht leek soms van hem uit te gaan. Alsof hij inspiratie opwekte. Alsof hij naar hun hart klauwde.

Natuurlijk zag hij zijn eigen aantrekkingskracht zelf ook, hield hij ervan, kickte hij er zelfs op. Die anderen, zij die weigerden zijn aantrekkingskracht te doorprikken, waren zelf niet helemaal onschuldig.

Tina bijvoorbeeld krabbelde niet terug toen het nog kon. Ze voelde wel het gevaar dat hij voor haar vormde, maar werd er ook door aangetrokken. Ze zei later: ‘We kunnen er zelf ook niets aan doen.’

‘Inderdaad.’

‘Wij zijn niet als broer en zus opgegroeid.’

‘Inderdaad.’

‘Ik houd van jou’, zei ze ineens.

Hij keek haar doordringend aan. Ze zag zichzelf weerkaatst in zijn glimmende zwarte ogen. De eerste keer was gebeurd twee weken nadat ze elkaar in het café voor het eerst (in het bijzijn van Jonas) hadden ontmoet. Onverwachts kwam Joris bij haar thuis in de Keizerstraat op bezoek. Hij leek onder invloed. Tina opende een raam op de eerste verdieping, zwaaide toen ze hem zag (maar hij merkte haar niet op), en holde naar de deur. Ze had net oefeningen gedaan, zei ze. Zonder schaamte keek Joris naar haar lichaam in het bezwete T-shirt.

‘Heb ik je al verteld dat ik een professionele danser word? In september ga ik naar een school in Amsterdam, ik deed al auditie’, zei ze spontaan terwijl ze haar ogen tot spleetjes samenknep.

‘Ben je lenig?’

‘Ik oefen iedere dag.’ Ze boog voorover en legde haar handen plat op de grond, waardoor hij in haar halsopening kon kijken. Toen ze overeind kwam, bloosde ze, waarschijnlijk van de inspanning. Joris knikte.

Met het bestelwagentje dat dienst zou kunnen doen als toerbusje voor de muziekgroep van zijn broer maakten ze een ritje. ‘Om de auto eens te testen’, zei ze. Het was een Citroën HY uit 1976 die Vera, Tina’s moeder, gekocht had in een zeldzame nostalgische herinnering aan haar reis die ze jaren eerder (met de ouders van de Jo’s) langs de Hippie Trail had gemaakt. Maandenlang had

Vera met het plan rondgelopen de Citroën tot een camper om te bouwen, maar het was er nooit van gekomen. De witte auto had hier en daar roestvlekken. Het interieur was rudimentair, er stonden twee losstaande lederen stoelen voor de chauffeur en de passagier, de laadruimte had een houten vloer die bij aanhoudend warm weer opnieuw de geur vrijgaf van de schoonmaakproducten die de vorige eigenaar, een marktkramer, in de auto had vervoerd. Tina had een voorlopig rijbewijs, en reed met een L op haar achterruit.

Toen ze een cassette in de autoradio stopte, begon een meeslepende pianomelodie, eenvoudig en mooi en toch krachtig, later te bombastisch. Ze reden de autosnelweg op, en dronken goedkope zoete wijn. Hoewel Tina pas kort haar rijbewijs had, voelde ze zich zelfverzekerd (en dronken). ‘Neem ik hier de afrit, broertje?’ vroeg ze telkens, en hij schudde van nee, en antwoordde: ‘Rij maar door.’

Na een uur weigerde ze nog naar hem te luisteren, en sloeg af. Ze kwamen op een verlaten landweg.

‘Niet doen’, zei ze, maar Joris boog steeds verder naar haar toe. Ze had kunnen gillen of slaan, ze had de deur kunnen openen en uit kunnen stappen. Ze had kunnen proberen, met hem te redeneren. Tina zei alleen: ‘Ik denk niet dat het oké is.’ Joris beaamde dat en raakte haar schouders aan. ‘Niet doen,’ probeerde ze nog eens, ‘je moet het echt niet doen.’ Hij deed het toch, en dat wond haar op.

‘We hadden geen keuze’, zei zij achteraf. ’s Avonds nam ze een bad en huilde boven het dampende water, luisterde naar het vallen van haar tranen en huilde nog meer. Toen ze dat beu was, sleepte ze zich naar de keuken en huilde op het tafellaken voort, en toen ze de sleutel van haar moeder hoorde, vluchtte ze naar haar kamer en huilde door het raam, luisterde of ze haar tranen ook op de terrasstenen kon horen tikken, wat niet het geval was. Ze besloot, misschien vanwege de teleurstelling dat haar tranen niet meer tikten, dat ze Joris noch zijn broers (haar halfbroers) ooit nog wilde zien, dat ze met die pas gevonden nieuwe familie nooit meer

iets te maken wilde hebben. Maar ze bleef naar Joris verlangen. 'Parasiet,' siste ze, 'hij is een parasiet.' Eten lukte haar niet. Ze werd ziek, probeerde te genezen, maar slaagde er niet in omdat ze van haar ziekte hield. Terwijl haar hart naar de goot verlangde, vergat ze te werken voor school. Het was onherroepelijk, meende ze. Haar moeder Vera, die het allemaal al wel eens eerder gezien had (en er een paar fictiereeksen op televisie over had gemaakt), legde keukenhanddoeken voor haar klaar en probeerde haar zo ver te krijgen dat ze weer ging eten. Na achtendertig keukenhanddoeken en drie lakens stopte Tina met huilen, voorgoed zelfs, en al heeft ze later nog vaak genoeg geprobeerd en heeft haar onmacht tot huilen haar bij momenten woedend en wanhopig van frustratie gemaakt, jarenlang liet ze geen traan meer. Ze droogde letterlijk op.

Maar ze was nog niet van Joris af.

Ze wilde niet van hem af zijn.

Tina besloot dat ze hem misschien toch nog zou zien, niet vaak, maar toch af en toe een keer, tenslotte was hij familie en waren er ook nog zijn (haar) broers en zijn (haar) vader die ze wilde leren kennen. Maar ze zou proberen hem niet alléén te zien. Wat gebeurd was, rationaliseerde ze, was natuurlijk gebeurd, en het had misschien beter niet kunnen gebeuren, maar er viel niet veel meer aan te doen. Na haar huilperiode groeide ze, waarschijnlijk omdat ze haar gevoelens niet op orde kreeg, uit tot een uitstekende organisator. Ze verloor haar spontaniteit. Een professionele danser worden? Daarvan was geen sprake meer. Ze keerde zich van de romantiek af en koos voor het rationalisme, met een fanatisme dat romantisch te noemen valt. Jonas hielp ze met het zoeken van een repetitielokaal voor zijn band, dat ze vond aan de haven, de huur betaalde ze met het geld dat ze tijdens de zomer verdiend had door in een koekjesfabriek te werken, ze liet hem haar bestelwagentje als toerbus gebruiken, ze stelde repetitiefschema's voor hem op en probeerde optredens te regelen.

'Ho,' zei lange Jo, die nog steeds geen idee had dat ze zijn halfzus was, bewonderend, 'je bent echt wel iemand op wie men kan rekenen, wij hebben de beste manager ter wereld.'

IN DE EXAMENPERIODE van juni 1994 sliep grote Jo amper. Tijdens een pauze in het weekend voor een van zijn laatste examens stak hij een nieuwe sigaret met de vorige aan, veegde net op tijd, voordat de punt van de sigaret zijn haar zou kunnen raken, een lok weg, en dacht na over dat meisje met een hoog en opbollend voorhoofd, twee vlaskleurige vlechten en intelligente ogen, die zo vaak op het appartement kwam. Johan mocht haar graag. Ten slotte vluchtte hij zo snel mogelijk naar zijn bureau terug en stak een nieuwe sigaret aan de vorige op. Hij keek op zijn horloge en zag dat hij zonet met mijmeren meer dan drieënhalve minuut van zijn kostbare tijd had verspild.

Later die dag kwam ook Jonas op het appartement aan, met roze geverfd haar en een ongewassen bouwvakkershemd. 'Wat vind je ervan?' vroeg hij enthousiast. 'Ik heb het zelf geverfd. Tina heeft een paar optredens geregeld. Ik zing je straks twee nummers voor. We vliegen er keihard in, binnen een jaar zijn we beroemd, ik wil mensen bereiken, ik wil drama en emotie. Authenticiteit. We hebben ook een naam voor de band, maar die verklap ik nog even niet. Waar is de kleine overigens?'

'Ik zie hem niet veel.' Officieel woonde kleine Jo in het appartement, maar hij was er haast nooit, soms kwam hij stinkend naar de goot even thuis, at iets, waste zich, liet zijn vuile kleren achter (of deed ze weer aan), en vertrok. Twee keer had Tina hem thuisgebracht en in bed gestopt, en een van die keren had ze even sterk naar de drank gestonken als hij, was het wit van haar diepe ogen met rode draden doortrokken geweest, hadden haar twee vlechten scheef gezeten, en had ze wanhopig geleken.

'Broer, ik maak me zorgen om hem', zei grote Jo.

De lange knikte.

'Ik maak me ook om Tina zorgen, misschien meer nog om haar', voegde grote Jo toe.

'Zullen we hem zoeken?' vroeg Jonas.

'Eerst studeren', mompelde Johan, stak nog een sigaret op, zuchtte, en keerde naar zijn bureau terug.

Enkele dagen later, toen de examens achter de rug waren en

een lange zomerperiode aanving, stemde dit lange Jo euforisch en grote Jo depressief. Jonas oefende op zijn gitaar en had een goed-betaald vakantiebaantje. Johan probeerde zijn tijd nuttig door te brengen met het lezen van de filosofische canon (hij ging de rij in de stadsbibliotheek af en was inmiddels bij Feuerbach). Hoewel Johan oordopjes droeg en het getingel van zijn broer dus niet hoorde, maakte de gedachte alleen al dat iemand in de kamer naast de zijne lawaai aan het maken was (of kon zijn) hem gek.

Er klonk kabaal op de gang. Kleine Jo opende de deur en stormde het appartement in, gevolgd door Tina. 'Laat me met rust', zei hij. Tina leek overstuur.

'Wat gebeurt er?' vroeg lange Jo.

Tina wilde reageren, maar de kleine was haar voor. Hij zei: 'Ik ben dit beu.'

Nu kwam ook grote Jo uit zijn kamer.

'Ze is een vergissing,' legde de kleine uit terwijl hij naar haar wees, 'maar ze begrijpt het niet.'

'Ik moet jullie iets vertellen', probeerde Tina.

'Ik ben weg.'

'Waar ga je heen?'

'Ik ga waarheen ik wil.' Joris liep rood aan, een van zijn woede-uitbarstingen leek in aantocht. Hij herhaalde: 'Ik ga waarheen ik wil.'

'Wat bezielt je?' vroeg grote Jo.

'Niets.'

'Ben je gek geworden?'

'Het is mijn leven', riep de kleine.

'Kalmeer.'

'Laat me met rust.'

'Kalmeer.'

Maar hij was het appartement al uit gestormd. Tina ging achter hem aan, maar toen ze in het deurgat stond, draaide ze zich nog eens om naar de grote en de lange, en zei: 'Ik ben dadelijk terug, ik moet jullie nog spreken, ik kan niet blijven liegen.' Ze haastte zich achter haar halfbroer aan, en vond hem op straat;

hij ijsbeerde en stak zijn middelvinger op naar voorbijkomende auto's.

Toen ze op hem afstapte, riep hij andermaal: 'Laat me met rust.'

'Joris, we zijn te ver gegaan. Veel te ver.'

'Laat me met rust', herhaalde hij.

'Ik heb me door jou op sleeptouw laten nemen. Ik weet niet wat me bezielde.'

'Laat me met rust.'

'Ik moet je spreken.'

'Waarover?'

'Kom mee.' Ze opende het portier van de bestelwagen, en hij stapte in. Joris leek iets rustiger nu. Ze startte de motor, reed enkele kilometers, en zei: 'Luister even naar me, Joris.'

'Waarom?'

'Het kan niet meer, Joris.'

'Hoezo?'

'Ik maak me zorgen. We zijn te ver gegaan.'

'Misschien.' Een bejaard koppel kwam arm in arm voorbij, Joris keek met minachting naar hen omdat hij ouderdom lelijk, saai, zelfs afkeurenswaardig vond.

'Houd je niet minstens een beetje van mij?' vroeg Tina hem.

Hij reageerde niet.

'Joris.' Ze ging aan de kant van de weg staan en omklemde zijn hand. 'Kijk me aan.'

'Oké.' Hij deed het, brutaal en kil.

'Wacht hier in de auto op me', zei ze. Tina stapte uit, met bonkend hart en knikkende knieën, en wandelde naar de apotheek twintig meter verder. Toen ze terugkwam, waren haar bestelwagentje en de jongste van de drieling Goetgeluck, Joris, die men kleine Jo noemde, jongeman die het leven zinloos vond, spoorloos verdwenen. Vele jaren, meer dan een dozijn, heeft ze hem niet teruggezien.

HET HUIS

(2013)

HET IS EEN MOOI, lommerrijk, niet in de omgeving passend, soms door een explosie van licht omwelfd, door hemzelf op basis van een schilderij van René Magritte ontworpen huis, gelegen op het overvolle Vlaamse platteland.

Guy, die in zijn leven nooit last van zenuwen heeft gehad, is nerveus. Op een prachtige zomerdag eind augustus ontvangt hij achtenvijftig bekende en minder bekende regionale en nationale medewerkers van de Vlaamse nationalistische partij om, voordat het nieuwe parlementaire jaar begint, een heel belangrijk jaar dat zal eindigen met de verkiezingen van de voorzomer van 2014, die het einde van België moeten inluiden, een discussieavond te houden, of – zoals hij het zelf noemt – een ‘visiemoment’. Aansluitend zijn er een Vlaamse zangsessie en een barbecue. Enkele maanden terug is hij na enig getreuzel maar ten slotte met dezelfde kordate frivoliteit waarmee hij zijn hele leven vormgegeven heeft, waarmee hij communist was en socialist was en Europeaan werd, van partij gewisseld. Hij is intussen achtenzestig. Uiteraard is zijn overgang in de media druk becommentarieerd, en zijn de woorden ‘verraad’ en ‘opportunisme’ gevallen. Hij heeft zelfs een doodsbedreiging gekregen, die een dt-fout bevatte. De meeste aantijgingen – behalve natuurlijk die doodsbedreiging – heeft hij begripvol en sussend met de glimlach beantwoord; daarbij heeft hij zijn buik vooruitgestoken en zijn armen geopend. De kritiek heeft hij weggewuifd met de opmerking dat hij altijd een nationalist is geweest, dat iedereen die zijn politieke geschiedenis kende dat kon weten, dat hij met omwegen thuisgekomen is, dat hij nog meegestreden heeft in de strijd om Leuven Vlaams te maken, dat hij mede aan de basis lag van de splitsing in 1978 van de unitaire socialistische partij in een Vlaamse en een Franstalige partij, en dat het vandaag zijn bedoeling is om in de Vlaamse nationalistische partij ‘aan te tonen dat wij een warme en integere, eerlijke

partij zijn, die in Vlaanderen een écht en efficiënt sociaal beleid wil voeren in plaats van een structurele uitkeringsafhankelijkheid in stand te houden die eerder het electorale belang van de Franstalige socialisten dan de echte noden van de werklozen dient'. Guy, uiteindelijk een politieke nestor (in 1974 werd hij voor het eerst volksvertegenwoordiger, op uitzonderlijk jonge leeftijd) en daardoor automatisch gerespecteerd, althans in de openbaarheid, is in de partij met warmte ontvangen, niet het minst omdat hij duidelijk heeft gesteld dat hij gezien zijn leeftijd en zijn sinds de prostaatcancer nog altijd wankele gezondheid niet meer noodzakelijk een verkiesbare plaats ambiëert. Hij is ook gewoon een innemende en gezellige man, en speelt dat aspect van zijn persoonlijkheid ten volle uit. 'Ik heb het gedaan uit idealisme en uit overtuiging', beweert Guy over de stap die hij heeft gezet.

Sinds Anita in coma ging en in een min of meer permanente toestand van minimaal bewustzijn (*minimal consciousness state*) terecht kwam, een toestand waarbij de dokters af en toe hersenactiviteit waarnemen en waarbij soms zeer lichte, slechts een schijn van menselijkheid bevattende reacties te zien zijn, een toestand die niet helemaal hopeloos en misschien net daarom zo frustrerend is, woont Guy weer in het huis dat nog altijd op zowel haar als zijn naam staat. Hij en Anita zijn nooit officieel gescheiden en het huis bleef anders toch maar leeg. Toen de toestand van Anita alleen in theorie niet meer uitzichtloos was, heeft Guy haar inrichting van na zijn vertrek weer gewijzigd (al heeft hij alle spullen bewaard, je weet maar nooit), en de woning aan zijn eigen behoeften en verlangens aangepast. Boven, in de kamer die vroeger van Jonas was, die op het bos uitkijkt, is het atelier waar hij nog altijd (of eerder: opnieuw) werken van René Magritte kopieert. De keuken ligt er sinds hij alleen woont soms wanordelijk bij. Een Roemeense dame komt schoonmaken. De gewoonte om lekkere en gezonde gemberthee te maken heeft hij van Anita overgenomen. In de woonkamer hangt aan de ene wand een mooie foto van haar, aan de andere wand een mooie foto van het hele gezin (een foto van meer dan twintig jaar terug). Misschien hield hij toch van

haar, de hele tijd door al, beseft hij nu. Hij mist haar. Soms kijkt hij naar de foto's in de albums, en harkt een verleden samen. Regelmatig, twee tot drie keer per week, gaat hij naar het hospitaal, naar haar kleine kamer, waar hij steeds nieuwe bloemen op het bedtafeltje neerzet, en neemt dan aan haar zijde plaats in de oude stoel, en praat tegen haar, over zichzelf, over hen, over het leven dat ze hebben geleid.

Wanneer hij in de tuin wandelt, waar enkele vrijwilligers in de weer zijn met het opstellen van de barbecue, wordt hij door zonlicht verblind. De lange en dunne beuken staan als toeschouwers in een halvemaan rond zijn gazon; ze stuwen elkaar in een ondoordachte strijd om licht omhoog. Er zijn een paar verloren exemplaren die te dicht bij het huis staan, en die dus binnenkort zullen worden gekapt.

Het thema van het 'visiemoment' dat Guy bij aanvang van het parlementaire jaar dat moet eindigen met het begin van het einde van België heeft georganiseerd, is 'Europa'. Wat zal de plaats van een autonome en uiteindelijk onafhankelijke Vlaamse staat in Europa zijn? Is Brussel een Vlaamse of een Europese stad? Wat met de Brusselse rand? De dag zal om 15.30 uur beginnen met een voordracht van professor Ruben De Kimpe, zelf partijsympathisant, getiteld 'Vlaanderen, *civic nation* in Europa'. Van 17.00 tot 18.00 uur is er tijd voor discussie. Hierna heeft Guy een wandeling gepland. Rond 19.00 uur begint de maaltijd in dit prachtige bosdecor. Tussen hoofdgerecht en dessert is er een zangsessie. Na het dessert gaan de gesprekken hopelijk nog door tot diep in de nacht.

Guy staat aan de ingang van zijn mooie huis, en geeft wie aankomt een hand, als was hij de voorzitter van de partij. Aan de aanwezigen heeft hij geschreven dat het een diepzinnige en gezellige avond kan worden in een natuurlijke omgeving, dat hij met zijn grote politieke ervaring als geen ander de kracht van dergelijke informele samenkomsten kent en beseft dat dan vaak de beste ideeën ontstaan, dat men af en toe moet herbronnen en dat dit – nu de geesten na de vakantie fris zijn – daarvoor het goede

moment is, maar in feite is het ook wel een onhandige en mischien wat zwakke poging van Guy om zijn engagement te bewijzen en zich sympathiek te maken.

Gezien zijn staat van dienst in het Europees Parlement en zijn status van gastheer is het logisch dat Guy de avond inleidt. Hij werpt de vraag op of de Europese Unie een soort België in het groot aan het worden is, een onbestuurbaar bureaucratenparadijs dat goede besluitvorming alleen maar in de weg staat en de schulden opstapelt op de schouders van de gewone man? Hij vraagt zich af of de Europese eenwording – Nobelprijs voor de Vrede of niet – mislukt is. Jan Vlerick vindt van wel. Lode Vervaeck zegt dat de Duitsers tegenover de Grieken op dit moment zijn wat de Vlamingen tegenover de Walen zijn, de hardwerkende geldschietters van andermans pariabestaan. Ook in Europa, vindt hij, is er dringend responsabilisering nodig.

Professor Ruben De Kimpe geeft in zijn voordracht een heldere analyse van de Belgische communautaire geschiedenis van de laatste tien jaar, met grote nadruk op het budgettair onverantwoordelijke en roekeloze gedrag van de Franstaligen, en op hoe dit automatisch tot een vechtfederalisme moest leiden en hoe het op dit moment een kwestie van wachten is voordat België implodeert. Vlaanderen, stelt hij, moet zich nu al voorbereiden op de intrede als volwaardige partner in Europa, onder andere door verregaande handelsakkoorden met andere Europese naties te sluiten. Hij eindigt met de woorden: ‘Een beetje geduld moeten we hebben, dat is alles.’

Guy trekt de discussie op gang. ‘Wij zijn de enige echt pro-Europese partij’, beweert hij krachtig.

Doordat het gesprek uitloopt, kan men pas om kwart voor zeven wandelen, en wordt de maaltijd een beetje opgeschoven. ‘Hoor,’ zegt hij tijdens de wandeling, ‘een specht.’ Hij legt ook uit dat in de buurt ’s nachts een uil zit.

Tijdens de maaltijd, aan lange tafels in de halvemaaan van zijn tuin, probeert hij een gesprek aan te knopen met Tim Didden, de voorzitter van de partijraad. Tim draagt een musgrijs pak, heeft

een dunne baard en een wat te donkere bril in een vierkant gezicht. Tim vertelt over zijn kinderen, en Guy knikt, en vertelt over zijn eigen kinderen, zijn drie zonen, op wie hij trots is, en zijn dochter, en zijn kleinzoon. Na het hoofdgerecht wordt gezongen, in de buitenlucht, luidkeels, onder de Vlaamse vlag. Af en toe kent Guy de tekst niet, maar hij doet zijn best. Hij wordt een beetje dronken. De avond loopt uit, het wordt laat. Wanneer de nachtelijke kou inzet, keren de eerste gasten huiswaarts. Men is enthousiast. Men bedankt hem, in ieder geval beleefd.

Om 2.30 uur is Tim Didden de laatste die vertrekt.

‘Vind je de weg wel terug?’ vraagt Guy wanneer Tim moeizaam in zijn Land Rover stapt.

‘Ja hoor, de gps stuurde me op de heenweg langs kleine binnenwegjes.’

‘Pas op, die zijn niet verhard.’

‘Toch wel, hoor.’

Guy knikt. Wat een vreemde gedachte ook. Natuurlijk zijn die binnenwegen intussen verhard, hier zijn de binnenwegen intussen allemaal verhard. Op die binnenwegen is zijn beste kameeraad jaren terug verongelukt. Maar dat is lang geleden. Voordat Tim het portier dichttrekt, zegt hij hartelijker dan Guy ooit had verwacht: ‘Welkom in de partij, welkom in Vlaanderen.’

DE JONGE ONDERNEMER

(2000)

WANNEER JONAS GOETGELUCK, alias Joey Goodluck, veertien jaar later, in de zomer van 2014, in de tuin de tafel dekt voor het afscheidsfeest van zijn negentienjarige petekind, is het hem niet duidelijk, ondanks zijn optimisme en voluntarisme, of het leven hem toegelachen heeft. In feite is hij nog jong, achtendertig jaar, al ziet hij er ouder uit, met de zorgelijke rimpels in zijn te grote, roodwangige babygezicht. Hij lijdt onder zware vermoeidheid, spierpijnen, allerhande problemen. Zaken waarmee hij anderen zo weinig mogelijk lastigvalt, maar ze zijn er wel.

Tijdens het eerste jaar van het nieuwe millennium, toen zijn grungefase lang voorbij was en zijn pogingen een band op te richten op niets waren uitgedraaid, besloot lange Jo concrete actie te ondernemen om stinkend rijk te worden. Het had er ook mee te maken dat de ware en oprechte liefde, waarnaar hij al zo lang uitkeek, zich maar niet aandiende, anders was alles misschien anders gelopen. Maar nu dus richtte hij zijn aandacht volop op succes. Als vlotte en gezellige, maar nogal gewone jongen vond hij zichzelf diep vanbinnen een loser. Hij leed aan een dubbel minderwaardigheidscomplex. Ten eerste waren er zijn landelijk bekende en (soms) gerespecteerde vader en zijn briljante broer, tegen wie hij flauw afstak. Ten tweede, hij had in Amerika geboren moeten zijn in plaats van op dit verwaarloosbare stukje bewoonbaar gemaakt modderland.

Jonas was een man van de actie, of wilde dat in ieder geval zijn, een gedreven jongen, ongeduldig ook, vastbesloten het in het leven tot iets belangrijks te schoppen. Maar in het begin lukte het niet echt. Het staat vast dat hij al van kindsbeen af soms overdreef. Toen hij amper acht jaar oud was, sprak hij op cassette een boodschap in, waarnaar hij maandenlang dagelijks geluisterd heeft: 'Ik word de beste, ik ben de beste, ik word de beste, ik ben de beste.' Enzovoort. Op zijn twaalfde was hij vastbesloten Ronald Reagan

op te volgen als president van de Verenigde Staten, maar hij faalde. Toen hij op zijn vijftiende uit de klas werd gezet omdat hij tijdens de les geschiedenis had zitten babbelen, flapte hij er voordat hij de deur zo hard achter zich in het slot gooide dat het glas kraakte en even leek te breken, met haast religieus te noemen zelfvertrouwen uit: 'We zullen zien, mevrouw, als we elkaar over tien jaar tegenkomen aan een kruispunt, wie er met de dikste auto rijdt.' Van verbazing en verontwaardiging bleef de leerkracht, een gezette en beverige dame die dringend van kapper moest veranderen (en dat een half jaar later na een mislukte kleurspoeling ook heeft gedaan) aan de grond genageld.

Jonas is altijd geliefd geweest. Hij hield ervan met zijn handen als kolenschoppen schouderklopjes te geven, was aangenaam, levendig en soms hyperkinetisch. Fysiek leek hij van de broers meest op hun vader, al was hij veel slanker. Hij was lid van alle mogelijke organisaties, was iedere minuut in de weer. Tegelijkertijd leefde hij, misschien uit zelfbescherming, het leven ook als was het vooral een goede grap. 'Ach,' zei hij dan zo kalm dat het onmogelijk oprecht kon zijn, 'al te serieus bedoel ik het allemaal niet.' Het was, vertelde hij ook zelf vaak, in de eerste plaats allemaal een spelletje voor hem, maar hij nam het spelletje zodra hij begonnen was nu eenmaal serieus; het was een grap die tot het einde toe perfect moest worden verteld, zodat niemand de pointe zou missen, het was een spel waarin hij er alles aan zou doen om als eindwinnaar uit de bus te komen. Hij zou slagen. Later schreef hij in zijn beroemde zelfhulpboek: 'Op basis van een onvoorwaardelijk engagement win je het levensspel.'

Duidelijk had hij in het begin nog veel te leren. De wil was er in ieder geval, gedrevenheid was hem aangeboren, maar het ontbrak hem aan charisma, zakelijk instinct, karaktersterkte, de broodnodige vechtersmentaliteit en dat tikkeltje geluk. Hij had nog geen succespersoonlijkheid, en eigenlijk was er ook niet echt een reden om aan te nemen dat hij die op termijn zou ontwikkelen. Kleine meevallers werden gevolgd door grote mislukkingen en velen zagen in hem vooral een toffe, wat chaotische

man van twaalf ambachten en dertien ongelukken.

Een en ander had ongetwijfeld te maken met het feit dat hij veel te lijden had gehad onder het gemis van zijn broer Joris, en het totale onbegrip voor diens actie. Dit gemis, deze onmacht en radeloosheid tegenover zo veel immoraliteit en dodelijke stilte, deze onzekerheid of Joris leefde, of hij zou opduiken, misschien alsnog een juiste verklaring zou kunnen geven, bracht hem in een crisis. Hij slaagde er lange tijd nog maar moeilijk in zich op doelen te concentreren. Hij deed zijn best, dat zeker, hij werkte bij momenten keihard, bleef ook wel in zichzelf geloven (op een wat manische, overtrokken manier), maar mislukte voortdurend.

Daarbij kwam de rivaliteit met zijn andere broer, Johan, of over die periode is het correcter te zeggen: jaloezie van de (treuzelende, aanmodderende) lange Jo tegenover het succes van de grote Jo en minachting van de (filosofisch geschoolde, bijzonder trotse) grote Jo voor de oppervlakkigheid van de lange Jo. Jonas kwam er in hun concurrentiestrijd bekaaid af; aan Johan ergerde iedereen zich misschien, maar men klakte bewonderend met de tong wanneer het over zijn intelligentie en prestaties ging, aan Jonas ergerde niemand zich, en wie hulp nodig had bij een verhuizing of met een website wist hem te vinden, maar intussen klakte niemand met de tong.

Zo zag hij zich soms verplicht de banaliteit van zijn bestaan aan te dikken. Zonder dat hij moeilijke theoretische discussies vol al dan niet gepast jargon aan het thema diende te wijden – dat was meer iets voor Johan – leerde Jonas waarheid als een bouwdoos met oneindige mogelijkheden te zien in plaats van een onwrikbaar vaststaand gegeven. Omdat leegte nu eenmaal vulling behoefde, werd hij naarmate hij zijn geduld verloor over de zich opstapelende mislukkingen en de ondanks alle inspanningen amper veranderende omstandigheden een expert (en zelfs een held) van de niet te stoppen woordenvloed en de oeverloze redvoeringen. Hij nam zijn gesprekspartner woorden uit de mond en legde hem andere woorden in de mond, en overblufte iedereen met zijn diepe, niet te stuiten, enigszins holle lach. Maar het pro-

bleem bleef: het ontbrak hem aan die kleinigheid die men vaak nogal dwaasweg ‘het’ noemt, hij had ‘het’ niet.

Al vertelde hij later een ander verhaal, in feite had hij (afgezien van het feit dat zijn vader er niet vaak was) een redelijk gewone en gelukkige jeugd gekend, met familie en vrienden en twee broers, met sport en hobby's en redelijke schoolresultaten. Steevast was grote Jo de eerste van de klas geweest, lange Jo zat ondanks hard werk en goede wil ergens in de middenmoot en kleine Jo was de laatste (maar verloor het vroegst zijn maagdelijkheid). Van kindsbeen af hield lange Jo van het podium, en was er tegelijkertijd bang voor. Het mooiste geschenk dat hij ooit heeft gekregen, was ongetwijfeld die poppenkast (Kerstmis 1984), die hij gebruikte om urenlang fantasierijke en hilarische verhalen te verzinnen voor een echt dan wel een imaginair publiek. Maar soms huilde hij voor hij begon, of deed het haast in zijn broek van de podiumvrees. Het publiek had hij nodig, hoezeer hij er ook voor terugdeinsde.

Toen de Jo's zestien jaar oud waren, begon zijn getormenteerde broer Johan aan een steile klim. Tegelijkertijd werd de laatste aandacht die niet naar hem ging opgeslorpt door Joris, kleine Jo, die zo woest en gewelddadig en vervolgens zo schattig en ondoorgrondelijk en perfect mooi was, met die lichte krullertjes en de zwarte ogen en het egale gezichtje zonder jeugdpuisten, dat hij iedereen fascineerde; de schooldirecteur, een katholiek met vier jonge kinderen en het gezicht van een oude bokser, verkondigde op aanmoedigende toon over hem: ‘Het zou me niet verwonderen dat hij als bajesklant eindigt.’ En na zijn verdwijning, toen niemand wist waar hij was, toen hij iets had gedaan wat men onvergeeflijk vond, ging naar Joris natuurlijk nog meer aandacht. Hun moeder zat in zijn kamer om er te huilen, van zijn foto's kon ze maar niet genoeg krijgen. Dus moest lange Jo, die men energiek en aangenaam en sympathiek maar formidabel noch fascinerend vond, die een toffe peer en een voorbeeldige jongeman was (al lukte zijn studie niet echt), en dus amper interessant, manieren zoeken om de aandacht naar zich toe te trekken. Over zijn ouders – al konden die er zelf natuurlijk ook niet

veel aan doen dat ze hem hadden grootgebracht in een kleurloos Europees landje – kon hij later hard en onrechtvaardig zijn.

NATUURLIJK ONTLOKTE JONAS' onhandige grootspraak af en toe iemand een glimlach, of een van zijn speeches iemand een traan van ontroering – hij had van zijn vader een zeker redenaarstalent geërfd – maar in wezen trappelde hij ter plaatse. Tussen september 1994 (toen hij zijn gitaar aan de wilgen hing en ook de angstige grungeschreeuw tegen de wereld begon te vergeten) en augustus 1997 volgde hij driemaal vol goede moed het eerste jaar economie aan de universiteit, en stopte toen het ook de derde keer niet wilde lukken. Het probleem was niet Jo's intelligentie, eerder besteedde hij gewoon onvoldoende tijd aan zijn studie omdat hij het geduld niet had en ervan uitging dat hij zich met zijn open karakter, goede wil en vlotte babbel kon redden uit iedere penibele situatie. Na het foutgelopen economieavontuur probeerde hij in het academiejaar 1997-1998 nog informatica, maar hoewel hij uitstekend met de computer overweg kon, mislukte ook dit.

Al in die tijd was hij sowieso vooral bezig met het regelen van zo veel mogelijk zaken en zaakjes en het opbouwen van een groot netwerk (want hierin was hij wel ijzersterk). Op zijn elfde had hij een handeltje opgezet in stickers met profvoetballers. Op zijn vijftiende leidde hij een minionderneming van verhandelde huiswerktaken, die hij door zijn briljante broer liet maken en waaraan hij goed geld verdiende, en werd hiervoor bijna van school gestuurd (al verdedigde hij zich door vol te houden dat hij 'alleen maar op een eerlijke manier winst wilde maken'). Op zijn zestiende had hij een min of meer vast inkomen dankzij de snacks die hij's middags op school verkocht, en de punk-, metal- en grungeparafernalia (T-shirts, petjes, pins enzovoort) die hij zelf maakte, maar hij gaf het grootste deel van dit geld weg aan iedereen die beweerde in nood te zitten. In wezen was Jonas ontzettend, ontstellend, ontwapenend goedig en naïef. Later verdiende hij een en ander met het bouwen van websites, waarin hij al snel bedreven

was. Als ober maakte hij tijdens en na zijn mislukte studie lange weekends, en haalde zowel in het restaurant als in de discotheek waar hij werkte de grootste omzet van iedereen. Hij werkte daarnaast in een callcenter, en schopte het tot beste junior verkoper van het team. In de zomers van 1995, 1996 en 1997 werkte hij op Ibiza.

Nog tijdens zijn studie begon hij op zelfstandige basis te werken als studiebegeleider, eerst in hun appartement (hij gebruikte de kamer die sinds de verdwijning van zijn jongste broer leegstond) en later in een kleine gehuurde ruimte. Hij ronselde studenten aan de lopende band. In een breed gamma gaf hij alle bijlessen zelf, en al begreep hij soms geen snars van wat er stond, zijn enthousiasme, een krachtig placebo-effect voor kennis, zorgde ervoor dat een niet gering aantal studenten inderdaad slaagde. Maar hij hield zijn prijzen te laag, waardoor hij veel inkomsten misliep.

In 1998 besloot hij een internetcafé en gamecenter op te richten met een eerste lening van zijn vader. Hij stopte met het werk als ober en in het callcenter, huurde een goede gelegen ruimte en kocht veertien nieuwe pc's. Jammer genoeg liet hij de dag waarop alles geleverd werd en hij de spullen installeerde, de sleutel op de deur zitten, dus de volgende dag bleek alles (behalve de sleutel) gestolen te zijn. Een verzekering had hij op dat moment nog niet afgesloten (dat had hij een week later gepland), dus het was een vreselijke ramp. Aangezien hij niet iemand was die de moed snel opgaf, kocht hij nieuwe pc's, tweedehands ditmaal, en probeerde er het beste van te maken, maar ging binnen de zes maanden over de kop, bleef met schulden en een gedurende enige tijd verwoest ego achter. Opnieuw moest hij als ober werken, en als *call agent* in een ander callcenter. Hij ontwikkelde vanuit een lichte frustratie een afkeer van iedere bemoeienis of regulering.

Het internet werd zijn favoriete domein, hij kon er zijn commerciële talent ten volle inzetten. Ook beviel hem de wat anarchistische pioniersgeest die toen nog heerste op het web. Niet alleen bouwde hij in een mum van tijd een website en ontwikkelde hij snel een netwerk van mensen die interesse in zijn dien-